

2. Gessen S. I. Osnovy pedagogiki. Vvedeniye v prikladnuyu filosofiyu/ S.I. Gessen. – M., «Shkola-Press», 1995. – 1995. – 448 s.
3. Leont'yev A.N. Obraz mira. Izbr. psikhologicheskiye proizvedeniya: V 2-kh tt. T.2. / A.N. Leont'yev. – M., 1983. – 416 s. – S. 251-261.
4. Rozhdestvenskaya N.V. Psikhologiya khudozhestvennogo tvorchestva / N.V. Rozhdestvenskaya. – SPb., 1995. – S. 79.
5. Frolovskaya M.N. Pedagogicheskiy potentsial iskusstva / M.N. Frolovskaya // Iskusstvo i obrazovaniye. – №3. – 2007. – S. 4-9
6. Tselkovnikov B.M. Mirovozzreniye pedagoga-muzykanta v poiskakh smysla. Issledovaniye / Otv. red E. Abdullin. – M., 1999.

В статье обосновано значение мировоззрения как системы идеалов, интеллектуального и ценностно-эмоционального отношения к художественно-педагогической деятельности в процессе профессионального становления будущего учителя; рассмотрены функции мировоззрения и раскрыты особенности его проявления в области педагогики искусства; в связи с этим раскрыты проектировочные технологии в разных формах профессиональной подготовки студентов.

Ключевые слова: художественное мировоззрение, учитель художественных дисциплин, художественно-педагогическая деятельность, проектировочные технологии.

The article substantiates the importance of world outlook as a system of ideals, intellectual and value-emotional attitude to artistic and pedagogical activity in the process of professional formation of the future teacher. The author considers the functions of the world outlook and reveals the features of its manifestation in the field of art pedagogy. In this regard, the worldview of the teacher of artistic disciplines is presented as a special form of consciousness and the result of mastering the basic values of artistic and professional activity. Taking into account different aspects of this phenomenon, the criteria and levels of the formation of an artistic outlook in the conditions of vocational training are defined in the work, design technologies in different forms of students' learning activities are disclosed. Thus, it is asserted that the worldview of the teacher of artistic disciplines becomes an actual problem of contemporary artistic and pedagogical education and is in close connection with his future professional-analytical activity, which significantly affects the artistic and pedagogical environment.

Keywords: artistic worldview, teacher of artistic disciplines, artistic and pedagogical activity, design technologies.

УДК 378:7]:159.9

Олексюк О. М.

ЦІЛІСНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ У ВИЩІЙ МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ

У статті розглянуті концептуальні засади цілісності особистості в контексті міждисциплінарної інтеграції у вищій мистецькій освіті. Показано, що цілісність особистості може бути пріоритетним ресурсом модернізації мистецької освіти. Міждисциплінарна інтеграція відкриває якісно нові можливості педагогіки духовного потенціалу особистості. Розкриття змісту інтегрованого спецкурсу для магістрів музичного мистецтва побудоване на міждисциплінарній інтеграції трьох рівнів: філософського, загальнонаукового та конкретнонаукового.

Ключові слова: цілісність, особистість, міждисциплінарна інтеграція, вища мистецька освіта.

Глобалізація сучасного суспільства виявила значний вплив на трансформацію сутнісних основ та структури гуманітарного знання, концептуальних і функціональних

взаємозв'язків гуманітарних наук – філософії, соціології, історії, психології, педагогіки, права, тощо. Наслідки глобалізації вимагають поглибленого методологічного аналізу особливостей формування духовного потенціалу особистості в сфері освіти та соціалізації молодого покоління.

Наразі вже досить виразно окреслилися тенденції модернізації мистецької освіти, які мають відобразити соціальний запит на ціннісні орієнтири, зміст, види і способи діяльності викладачів та студентів – майбутніх фахівців у галузі мистецтва.

Ціннісні орієнтири мають бути стабільними. Це оволодіння загальною культурою, прилучення до вищих духовних цінностей, розвиток духовного потенціалу та ціннісної свідомості професіонала тощо. Однією з обов'язкових умов, які визначають концептуальну основу модернізації мистецької освіти, є створення інноваційної методичної бази для кожного суб'єкта освітньої діяльності з урахування прогресивного досвіду в межах європейського простору і окремих регіонів країни. Усе це вимагає, передусім, нової гуманітарної цілісності знання яка набуває антропологічного виміру завдяки єдиновременному координуванню суміжних дисциплін. У даному контексті завданням мистецької педагогіки стає утвердження цілісного погляду на людину і це не можна компенсувати на об'єктивному рівні за рахунок традиційних технологій. Цілісність – це міра духовності, гуманітарності і творчої буттєвості освіти.

Мета статті – обґрунтувати перспективність міждисциплінарної інтеграції у вищій мистецькій освіті в контексті постнекласичної парадигми.

Контекст оволодіння ціннісним простором мистецької освіти потенційно передбачає пошук інтегрованих знань, в основі якого використання в класичній структурі наукового пізнання некласичних підходів. У цьому зв'язку дедалі більше піддається сумніву можливість існування «чистого» негуманітарного знання, що ґрунтується на законах, аналогічних законам класичного природознавства.

Варто зазначити, що педагогіка мистецтва збагатилася методологічними аспектами, які розширили розуміння інтегрованого знання (Л.Надинова, Л.Рапацька та ін.). Так, згідно з концепцією Л.Надирової [3, с.25], інтеграція знань у змісті музично-педагогічної освіти має відбуватися у внутрішньоцикловому і міжцикловому масштабі, а реалізовуватися – в моделях на основі гри – дослідження – дискусії. Автор стверджує, що інтеграція змісту дисциплін різних блоків – загальнокультурного, психолого-педагогічного і спеціального – є запорукою формування музичного світовідношення педагога, а також необхідною умовою забезпечення його зв'язку зі спільною для всіх сферою «Ми» (особистостей, співтовариств, культур).

У контексті викладених вище положень особливий інтерес становлять педагогічні принципи інтегрованого підходу до змісту мистецької освіти, запропоновані О.Рудницькою [5, с.11]. Так, згідно з О.Рудницькою, теоретичний рівень інтеграції знань учнів спрямовується на усвідомлення сутності понять художнього змісту і форми, жанру і стилю, художньої метафори, символу, алегорії. Це потребує зіставлення за принципом аналогії та контрасту різних явищ мистецтва, порівняльного аналізу засобів художнього осмислення навколишньої дійсності, проведення паралелей між творами, близькими за темою, сюжетом, стилями, жанровою і структурною композицією тощо. Автор підкреслює, що теоретичний рівень інтеграції знань має доповнюватися емпіричним рівнем інтеграції особистісно-чуттєвих вражень художнього сприйняття, який ґрунтується на активізації психологічних механізмів синестезії.

Цілком погоджуючись з авторами проаналізованих вище концепцій інтегративного знання в мистецькій освіті, зауважимо, що проблеми сучасної дійсності вимагають розробки нових наукових підходів, орієнтованих на виявлення головних напрямів науково-педагогічної діяльності з врахуванням глибини кардинальних зрушень, які принципово змінюють людське співтовариство. Утворені при цьому опозиційні пари проблем глобалізації світового простору – збереження національних культур, прискорення темпів науково-технічного прогресу – ціннісного статусу науки і мистецтва тощо – створюють предметне поле для інтегративного знання. На передній план виходить новий, вищий рівень інтеграції знань, пов'язаний із законами самоорганізації Універсуму.

У цьому зв'язку на особливу увагу заслуговує досвід О.Данилюка [2], згідно з яким інтеграція не вичерпує поєднання навчального змісту, цей феномен розкривається у взаємопроникненні знання і свідомості. Автор стверджує, що компетентності як метапредметні утворення, можуть формуватися через спеціально організовані інтегральні освітні простори. У такому просторі вивчається не конкретна дисципліна і навіть не комплекс дисциплін, а певне наукове явище, подія, феномен культурного чи суспільного життя. Інтегральний освітній простір О.Данилюк розглядає як основну організаційну одиницю компетентнісно орієнтованого процесу у вищій школі, що відтворює цілісний фрагмент культурної і професійної реальності. Отже, освітній процес у вищій школі доцільно будувати як сукупність логічно завершених структурних складових – інтегральних освітніх просторів.

Просторова організація компетентнісно орієнтованої мистецької освіти може слугувати основою для проектування нових освітніх програм, зміст яких являє собою траєкторію формування компетентності. Інтегральний освітній простір потребує змістового і методологічного узгодження різних дисциплін з метою створення узагальненої моделі компетентнісно орієнтованої освіти. Таким чином, компетентнісний підхід, якщо його впроваджують в освітній процес мистецького вищого навчального закладу, сприятиме переходу до постнекласичної моделі з урахуванням міждисциплінарної інтеграції. Знання в змісті освітнього процесу співвідносяться не лише з особливостями засобів освітньої діяльності, а й із зовнішніми ціннісно-смысловими структурами, що пов'язують внутрішні цілі із зовнішніми культурними цінностями і нормами. Духовне «Я» суб'єкта співвідноситься із загальнокультурним потенціалом – базовими соціокультурними цінностями. Ступінь сформованості ціннісного ядра особистості визначає, чим насправді стануть сформовані компетентності майбутнього фахівця.

У концепції Є.Бондаревської розглядається принцип міждисциплінарного підходу в сучасній університетській освіті. Автор вважає, що цей принцип реалізується в змісті психолого-педагогічної, науково-методичної, предметної, технологічної, виховної та інших сторін професійної підготовки вчителя. «Міждисциплінарність, - зазначає автор – головним призначенням якої є забезпечення взаємодії наук та навчальних модулів у формуванні цілісної особистості педагога, є реальним вираженням системоутворювальної ролі педагогічної освіти в професійній підготовці студентів всіх спеціальностей. У зв'язку з цим, очевидно, що реалізації міждисциплінарного підходу сприятиме, з одного боку, впровадження педагогічної компоненти в змісті всіх напрямів освіти..., а з іншої – збагачення змісту самої педагогічної освіти необхідними компонентами кожного з інших напрямів університетської освіти.» [1, с.33]. У концепції Є.Бондаревської схарактеризована цілісність, як орієнтація освітнього процесу на особистість студента, його особливості, інтереси та потреби, ціннісно-смысловий і особистісно-професійний розвиток. Важливо також, що підтримку суб'єктності та індивідуальності, кар'єрних спрямувань, життєвих планів та програм саморозвитку автор відносить до студентоцентрованості [1, с.37]. Отож, цілісність особистості нерозривно пов'язана з усвідомленням самоцінності усього її буття.

В Інституті мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка запроваджено інтегрований спецкурс "Педагогіка духовного потенціалу особистості вчителя" покликаний зорієнтувати магістрів музичного мистецтва в специфіці формування духовного потенціалу особистості, розкрити гуманістичні аспекти педагогічної діяльності, на ціннісно-методологічній основі сформулювати концептуальні позиції, спрямовані на збереження та розвиток духовності українською народом.

В основу побудови і відбору змісту інтегрованого спецкурсу покладені провідні гуманістичні ідеї вітчизняної і зарубіжної педагогічної думки.

Розкриття змісту курсу та його вивчення передбачають три методологічні рівні. Перший рівень *філософський* – дає змогу ознайомитись із світовою філософською спадщиною, проникнутись ідеями гуманістичної педагогіки. Другий рівень *загальнонауковий* – допомагає вивчити системність соціокультурного буття особистості; сформулювати нові уявлення про включеність особистості в соціокультурний простір. Третій

рівень *конкретнонауковий* дає можливість усвідомити закономірності, гуманістичні принципи побудови і аналізу педагогічних явищ.

Вивчення теоретичного матеріалу супроводжується системою семінарсько-практичних занять, які не лише забезпечують традиційний зв'язок теорії і практики, а й відкривають можливості розвивати педагогічну самосвідомість майбутніх фахівців формувати їх психологічну готовність до самореалізації в соціально-педагогічній діяльності. У процесі семінарсько-практичних занять студенти розв'язують творчі завдання, виконують самостійні письмові роботи. Окремі семінарсько-практичні заняття проводяться у формі ділових та рольових ігор, дидактичних дискусій, "мозкового штурму", різних видів тренінгів.

Мета інтегрованого спецкурсу: на основі інтеграції знань із гуманітарних дисциплін сформувані духовно-світоглядні цінності майбутніх фахівців мистецького профілю.

Завдання інтегрованого спецкурсу: набуття знань про методологічні засади розвитку духовного потенціалу особистості; вивчення сутності, структури і специфіки формування духовного потенціалу особистості; усвідомлення ролі системного підходу до формування духовного потенціалу особистості; стимулювання потреби до професійної самоосвіти та творчої самореалізації.

У результаті вивчення інтегрованого спецкурсу магістрант має оволодіти знаннями про: сутність та структурні компоненти духовного потенціалу особистості; напрями розвитку педагогіки духовного потенціалу особистості; систему формування духовного потенціалу особистості; стратегію розвитку технологій духовно-морального виховання учнівської молоді.

Магістрант повинен уміти: розрізняти специфіку світобачення і світорозуміння кожної культурно-історичної епохи, виділяти основні етапи розвитку духовної культури; визначати основні напрями світової філософської та культурологічної думки; користуватися сучасною науковою термінологією; опрацьовувати тексти (першоджерела), складати конспект, тези, готувати реферати; класифікувати, інтерпретувати та систематизувати отриману інформацію; аргументовано відстоювати власні погляди на ту чи іншу проблему, толерантно ставитися до протилежних думок; застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань та в особистому житті; збагачувати власний духовний потенціал шляхом самоосвіти, переводити оброблену інформацію у вигляд зовнішніх процесів, тобто практичного здійснення.

У результаті вивчення інтегрованого спецкурсу магістрант формує здатність: взаємодіяти з суспільством, колективом та окремою людиною; контролювати, аналізувати та корелювати процес і результат навчальної діяльності, організувати самостійну діяльність тощо; використовувати нові технології навчання; здійснювати функції викладача вищої школи; керувати пізнавальною діяльністю студентів, забезпечувати високу якість освіти; організувати науково-дослідну діяльність студентів, забезпечувати її ефективність; розробляти технології педагогічного дослідження і впроваджувати отримані результати в навчальний процес.

У даному інтегрованому спецкурсі міждисциплінарний блок знань чітко окреслений філософським, загальнонауковим та конкретнонауковим аспектами. Головне – профільно співвіднести їх пізнавальний дискурс із відповідними детермінантами поставлених завдань.

Отже, сучасний стан світового співтовариства супроводжується спонтанним виникненням суперечностей і конфліктів, слабко вираженою впевненістю в стабільності відносин. У таких умовах неминуче проявляються негативні тенденції в молодіжному середовищі. Щоб кардинально модернізувати глобальний соціум через позитивну стратегію функціонування цивілізованих співтовариств, необхідно досягти взаєморозуміння в оцінці принципу міждисциплінарності як вирішального і знакового чинника в системі міжсуб'єктних відносин. Інтегрований конструкт міждисциплінарності володіє духовним потенціалом, який допомагає здійснити рефлексію оптимальних варіантів проектування, вибору і узгодження взаєморозуміння. Все це відкриває значний ресурс в подоланні негативних тенденцій, досягненні консенсусу в просторі сучасного соціуму.

Література

1. Бондаревская Е. В. Проектирование инновационного пространства педагогического образования в федеральном университете // Педагогика, № 7, 2013 год. – С. 31-42.
2. Данилюк А. Я. Теория интеграции образования. – Ростов-н / Д: Изд-во Рост. пед. ун-та, 2000. – 440 с.
3. Надирова Л. Л. Теоретические основы и методы формирования эмпатии у студентов музыкально-педагогических факультетов: Автореф. дисс... д-ра пед. наук. – М., 2000. – 59 с.
4. Олексюк О. М. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва: Навч. посіб. / О. Олексюк, М. Ткач. – К.: Знання України, 2004. – 264 с.
5. Рудницька О. П. Світоглядна функція мистецтв // Мистецтво та освіта. – 2001. – №3. – С.10-13.

Reference

1. Bondarevskaya Ye. V. Proyektirovaniye innovatsionnogo prostranstva pedagogicheskogo obrazovaniya v federal'nom universitete // Pedagogika, № 7, 2013 god. – S. 31-42.
2. Danilyuk A. Ya. Teoriya integratsii obrazovaniya. – Rostov-n / D: Izd-vo Rost. ped. un-ta, 2000. – 440 s.
3. Nadirova L. L. Teoreticheskiye osnovy i metody formirovaniya empatii u studentov muzykal'no-pedagogicheskikh fakul'tetov: Avtoref. diss... d-ra ped. nauk. – M., 2000. – 59 s.
4. Oleksyuk O. M. Pedahohika dukhovnoho potentsialu osobystosti: sfera muzychnoho mystetstva: Navch. posib. / O. Oleksyuk, M. Tkach – K.: Znannya Ukrayiny, 2004. – 264 s.
5. Rudnytska O.P. Svitohlyadny funktsye mystetstva // Mystetstvo tiyeyi osvita. – 2001. – №3. – S. 10-13.

В статье рассмотрены концептуальные основы целостности личности в контексте междисциплинарной интеграции в высшем художественном образовании. Показано, что целостность личности может быть приоритетным ресурсом модернизации художественного образования. Междисциплинарная интеграция открывает качественно новые возможности педагогики духовного потенциала личности. Раскрытие содержания интегрированного спецкурса для магистров музыкального искусства построено на междисциплинарной интеграции трех уровней: философского, общенаучного и конкретнонаучного.

Ключевые слова: целостность, личность, междисциплинарная интеграция, высшее художественное образование.

The article considers the conceptual basis of personal integrity in the context of interdisciplinary integration in higher arts education. It is shown that the integrity of the individual can be a priority resource of modernization of art education. Interdisciplinary integration opens qualitatively new possibilities of the pedagogy of the spiritual potential of personality. The disclosure of the content of the integrated course for the masters of musical art is built on the interdisciplinary integration at three levels: philosophical, General scientific and konkretnogo.

Key words: integrity, personality, interdisciplinary integration of higher art education.

УДК 378+371.13+378.147+373.67

Реброва О. Є.

КРОС-НАВЧАЛЬНА ІНТЕГРАЦІЯ КОГНІТИВНИХ ПРОЦЕСІВ У ВИКОНАВСЬКОМУ ДОСВІДІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХОРЕОГРАФІЧНИХ ТА МУЗИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

У статті порушено питання методичного вирішення проблеми формування цілісного системного, інтегрованого мислення майбутніх учителів хореографічних та музичних дисциплін. Цей фактор представлений як основний в порушенні існуючого